

VERTEC.

Izhaja
1. dne v
mesecu
in stoji
za celo
leto po
pošti
2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
Brez
pošte:
za celo
leto 2 gl.
40 kr.,
za pol
leta 1 gl.
20 kr.

Naroč-
nina naj
se na-
prej pla-
čuje in
pošilja
ured-
ništvu v
špital-
skih
ulicah
hž. št.
273
v Ljub-
ljani.
(Lai-
bach.)

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 6.

V Ljubljani 1. junija 1874.

Leto IV.

Janez kerstnik.

Mladénič ven iz mesta se oberne,
Derzôten v gôlo odhití puščavo;
Na ostri kamen tam poklada glávo,
In runom krepke ude si ogerne.

Preprôst je um, okó njegovo jáсно,
Ter k zemlji posvetná ga slast ne veže;
Da rod bi svoj otél pogubne téže,
Ljudém pokoro oznanjuje glásno.

Ko misli, tam slonèč na terdej skali,
V svetlôbi vzrè podobo tako milo,
Da vsi so udje v njem zatrepétali.

„Sin božji, vendar jagnje si v krotkôsti,
Z nebés prišèl za naših grehov sílo;
Nevreden hlapec tvoje sem višôsti!“

Lujiza Pesjakova.

Sirotá Barica.

(Poslovenil J. S—a.)

IV.

Barica se je prebudila na mehkej postelji v krasnej gorkeji sobi. Čudeča je gledala okolo sebe: vse po hiži je bilo bogastvo in bliskôta.

Poleg nje je stal gospod, ki jo je bil na ulici našel ter s soboj vzel, a starikava služabnica je pripravljala krepko jestívo.

„Kde sem zdaj?“ Barica bojazljivo povpraša.

„Pri dobrih ljudéh. Nič se ne boj!“ odgovori gospod.

„Dolgo si bila brezzavestna,“ izpregovori služabnica. „Kaj sta li mislila tvoja roditelja, da sta te v takej zimi v prelahkej obleki pustila na ulico?“

„Oh, roditeljev uže nemam,“ zahtí dekle, pokrije si lici z rokama ter debele solze pritekó skozi suhe perste.

„Ne užaluj otroka še bolj, Mara!“ posvarí gospod, „naj si počije“.

Mara je bila bolj domača gospodinja nego li služabnica. Nekdaj je svojega gospoda pestovala in zibala; ko se je bil oženil, šla je z njim, ter ko mu je mlada gospa naglo umerla, prevzela je ona vse gospodinjstvo. Gospod jej je upal in jo spoštoval. Pervo trenotje, kadar je videla, kako je gospod ubogo najdeno dete privédel, mermrala je na njegovo usmiljenje, kako li more vsako prosjačico na cesti pobírati? Bog ve, kakih ljudíj otrok si je? Kdo ve, če nij vabíca kake tatínske sóderge!

Gospod je izkušal zvesto Maro potolažiti, pripovedujóč, kako je siroto na pol mertvo našel pred cerkóvnimi vrati in jo s soboj vzel, da je ne bi v ječo devali, kakor delajo s takimi ljudmí, ktere po noči na ulici najdó.

In Máriño dobro serce se je takój upokojilo. Sama je začela dete dramiti, in res je deklico tudi kmalu zdramila.

„Naj spi ter si počije,“ reče gospod.

„Dobro bi bilo, ako bi kaj jela,“ méni Mara; več ima glada nego li zaspánosti. — Kako ti je ime?“

„Barica.“

„Pojdi in sédi sem k mizi, Barica, ter pokusi to pečeno pišče.“

„Nijsem lačna,“ odgovori dekle.

„Da nijsi lačna? Odklé uže nijsi jedla?“

„Od davi.“

„Dragi Bog! Hitro sédi in jej, kolikor hočeš, ter kruha in ločíke (salate) si privzemi.“

„Nič ne bodem mogla jesti, gerlo mi je kakor zadergneno.“

„I poskusi,“ sili jo gospod.

Barica je poskusila, a nij mogla jesti, in zato je vilice zopet na mizo položila. Zdaj treba da ješ ter da obilo ješ,“ prigovarja Mara, „inače bi čisto oslabéla.“

„Ne morem; žalost in strah sta mi glad pregnala.“

„Bašti si jako nesrečna?“ vpraša gospod z velikim sočutjem.

„Oh, uboga sirota sem brez nikder nikogar na vsem božjem svetu.“

„Ali sta ti roditelja pomerla?“

„Pred šest meseci mi ju je kolera vzela z obema bratoma vred.“ Potem je Barica pripovedovala, kako je prišla k Sodinovim ter kako ondu z njo delajo.

„To je gerdo,“ reče Mara, „k temu hudobnežu ne smeš nazaj hoditi!“

„A žena tega moža je bolna, in obtorej treba, da jej v hiži jaz pomagam; nje sin je priden in jako vesel, da ga čítati učim. Ko bi me ne bilo zopet nazaj, vse bi pozabil, zopet bi po ulicah letal in bil hudoben človek, kakor njega oče.“

„Bašti si pridna deklica,“ velí gospod, „stóri, kakor ti veleva serce, in pomagaj ubogej ženi. A mož te po sedaj uže ne bode tepel, kajti prineseš mu vsak dan po dvajsetico, kakor ti je ukazal.“

„O gospod!“

„Ne bodem ti je dajal za milostinjo, nego zaslužiti si jo utegneš. Hodi vsak dan k nam ter Mari pomagaj delati. Ali si zadovoljna?“

Govoriti nij mogla Barica, nego sè solznima očima je pristopila k dobrotniku in klečé mu poljubila roko. Mara jej svojim zastôrom obriše vesele solze, rekoč: „Tako je prav, gospod. Res jaz lahko še delam, a tudi Barici dela najdem.“

„Zdaj híti domóv, dekle, ker sama želiš; a kadar ti hudobni gospodar zopet začnè dodévati, pridi, ter povedi meni, da ga zavrnem. Ná dvajsetico! Jutri pridi po drugo, in Mara ti pripravi zájutrek.“

„Molila bodem za Vas, gospod,“ reče Barica, „in Bog usliši molitev uboge sirote.“

„Moli, dete, naj mi Bog za to dobrotico, ki sem jo tebi steril, oprostí kónči nekoliko krivice, s katero sem zadèl svoje bližnje . . .“

Zamolkel kašelj mu je ustavil besedo, in Mara ga je okarala, zakaj je zopet preveč govoril, da-si ve, kako naglo mu je to na kváro.

„Mirúj, Mara, moje bolezní bode kmalu konec.“

Mara si je te besede na dobro stran tolmačila ter šla potolažena po svojem opravilu; a Barica je vesela domóv zbežala.

„Strije, náte dvajsetico! Vsak dan dobodem po jedno od gospoda, ki stane blizu vélicege terga.“

Jedva je Sodín svojima očima verjél. Vedno je obračal novec, kakor bi se ga ne mogel nagledati.

„Vsak dan li po toliko dobodeš?“

„Vsak dan.“

„Od necega gospoda, kali?“

„Da.“

„Nu, če so še taki bedaki na svetu, meni to verlo ugaja,“ ter smejóč potisne v žep dvajsetico.

„Kaj velite, oče?“ vpraša sin.

„Da je čas iti spat, lenuh. — Tudi tebi!“ zarohní na ubogo ženo.

Barica je vsem lahko noč rekla ter odšla spat; Kosana in Ivanko sta si tudi poiskala vsak svojega ležišča. A robati Andrej odkorači v bližnjo kerčmo, da bi se uvéril, ali je dvajsetica prava ali ne.

V.

Jutrodan je bila Barica uže za rana po konci; malo je spala, ker jej je vedno po glavi rojila misel, da more kaj zaslužiti. Ob šestih je uže staro orodje v hiži pospravljala, brisala in snažila. Čudno je bilo, da je uže tudi Ivanko ves oblečen sedèl za merzlo pečjo. Stopil je k njej, prijel jo za roko in tih spremil skozi vrata. Na ulici jo sili, naj stopi še dve, tri stopinje od hrama. Da-si Barica nij vedela, kaj Ivanko misli, vendar je šla, kakor je želel.

„Barica,“ tako jo ogovóri, „ali je res, da si dvajsetico vsak dan z delom prislužiš?“

„Kako bi li mogla reči, da je res, ako bi ne bilo res!“

„Ali ti je gospod povedal, kaj bodeš delala?“

„Da, gospodinji naj pomagam.“

„Res? To mi je vzelo težek kamen od serca. Kedaj pojdeš tja?“

„Ob devetih.“

„Povedi mi, kadar pojdeš, da te spremim.“

„O, jaz vem sama za pot.“

„Anti ne grem, da bi ti pot kazal. — Pojdiva zdaj v hižo in vzemi si kruha, ki ti ga je v zájutrek oče kupil. Vidiš, Barica, mene je še zdaj sram, kako je oče tebi uže dodéval.“

„Vidva z materjo sta prisiljena od njega še več terpeti, nego li jaz. Poterpimo ter upajmo, da Bog vse na bolje oberne.“

Ivanko je neverjétljiv z glavo odmajal. „Idi ter jój,“ tako jo je silil.

„Nijsem lačna, in tudi še tamkaj zájutrek dobdem, — a ti —“

„Niti jaz nijsem gladen, in zato naj se materi prihrani.“

Sodín je še spal, ko sta otroka odšla v stanovanje blagodušnega gospoda.

„Evo!“ reče Barica in s perstom pokaže krasno poslopje.

„Idi z Bogom!“ reče dečko ter kréne svojim potem. Ko so se bila vrata zaperla za dekletom, stopi Ivanko v bližnjo tabakárnico, kder je vse izprašal, kar je mogel zvedeti o gospodarji tega velicega poslopja. In kar je slišal, utegnolo mu je biti veselo, ker je z jasnim obrazom tekel po ulici ter šepetal: dobro srečo, Barica, dobro srečo! Tudi jaz hočem delati; hočem se poštenega rokodelstva učiti, naj velí oče, kar mu je drago.“

Uže gredóč je pri večjih nastávnikih (mojstrih) dela iskal. Pervi dan je bil brez uspeha, a drugi dan ga je vzela neki živopísec (malar) v nauk. Od začetka je šarila (barve) terl in raznih potrebnih stvaríj znašal ter zato dobival vsak dan po nekoliko novcev. Kako srečen je bil dečák, to novico domá oznañjajóč; niti oče se temu nič nij ustavljal. Dvajsetica ga je bila vsega potolažila. Ivankov nastávník je bil ž njim zadovoljen, zato mu je pritégnol, da se je smel tudi učiti risanja, ki se je vsak večer zastonj kazalo družbi rokodelskih pomagáčev.

Barice za teden dnij do malega uže nij bilo spoznati. Sreča je sijala iz nje očij; doma je uže nihče nij zmerjal niti pretepal; Sodín je bil prijazen; kajti ničesa uže nij od njega zahtevala in vsak dan mu je prinesla dvajsetico za žganje. V hiži bogatega gospoda je bila zaklônjena; njej odmerjeno delo nij bilo težko. Vsak dan je uže pozno iz hiže svojega dobrotnika hojévala in često jej Mara vtakne v žep kaj za bolno Sodínko, kar je ženi dobrílo, če Sodín sam nij poprej steknol. Milodušna Mara je dala deklici tudi lepo obleko sešiti in je sploh zá-njo z maternjo ljubeznijo skerbela. Kadar jo je gospod videl, vselej se je Barici prijazno nasmehnal ter jo ljubeznjivo ogovoril. Tak mir in sreča jej je tudi verlo dobro dejála: bila je vesela in čversta, blede lice je razevelo, kakor lepa roža, ter môdra senca izpod očij je izginola.

Necega jutra se Mara jako začudi, videč Barico žalostno in ujokano, ter gospod je vpraša:

„Kaj ti je, Barica? Ali si jokala?“

„Surovež jo je zopet pretepal,“ reče Mara.

„O ne! a bojím se.“

„Česa li?“

„Včeraj je bil strije zopet pijan ter se je sè sosedom prepíral. V gnjevu

je pretepel necega biriča, ki ju je miril. Jaz sem iz hiže videla revínko ter sem pred sodbo za pričo poklicana. To pismo so mi od sodbe poslali.“

Mara prime papir, od obeh stranij ga pregleda ter oddá gospodu, ker mu sama nij mogla nič kaj.

„Nikakor se ti nij treba ničesa bati, dete,“ velí gospod, papir vzešči v roko. Ali jedva napis prečita in uže vsklikne ves osupel: „dragi Bog!“

Oblédel je v lica ter z roko se prijel za zofo, kakor bi se bal pasti.

„Za Boga svetega! kaj vam je?“ vpraša Mara prestrašena.

„Nič,“ mirno odgovori gospod, ako tudi je trepetal po vsem telesu.

„Denes uže spet nijste nič jedli,“ zmerja skerbna Mara.

„Uže zopet sem dober,“ odgovorí gospod. A Barici reče: „ti li si Barbara Sirkova?“

„Da, gospod.“

„Porojena li na Dunaji?“

„Ne, moja roditelja sta iz Tersta sem prišla. Oče je tam bil imovit stolár, a po sovraštvu necega poprejšnjega prijatelja je oubožal ter bil prisiljen, preseliti se iz domovine sem na Dunaj, dela iskat.“

„Ali sta mervta tvoja roditelja?“

„Ob koleri sta umerla.“

„Tako!“ vzdahne gospod. „Skerb, žalost, glad, kolera! Idi, uboga sirota, ne boj se ničesa, pričaj sodniku vse po pravici in resnici.“ Potem je prijel deklico za roko ter gánen dolgo vanjo gledal.

Ko se vrata za deklico zapró, nasloní se ves spehan tja na zofo ter solze mu oči napolnijo.

„Anti velím“ potoži Mara, da premalo jeste, in tako mi kar dlje tem huje slabite. Po zdravnika pošljem, ináče vas napade zopet stara bolezen.“

„Pošli rajša po beléžnika,“ zapove gospod tako terdo, da se Mara nij derz-nola odlagati.

VI.

Sodin je bil 8 dnij v zápor obsojen. Tistega dne, ko je odšel v ječo, povedala je Mara Barici, da je gospod jako izbolel, ter da bi nekoliko dnij Barica doma ostala. Novcev jej dá za ves teden. Barica je doma imela toliko posla, da jej ta dovolitev nij bila neustréžljiva, če tudi jo je žalostilo, da je dobri gospod izbolel.

Ko določeni dan zopet gre v dom miloserčnega gospoda, najde vrata zaperta. „Malo pozneje pridem“, tako si misli, „morebiti še nij vstal.“

Za eno uro pride zopet ter se prestraši, ko vidi pred vrati černo pregernena mertvaška nosla ter mnogo ljudij in kočij, tam čakajočih izprevoda.

Baričin dobrotnik je umerl . . .

Blisk z jasnega neba res uboge sirote ne bi mogel strašneje zadeti.

Nje dobrotnik, ki jo je otél terpljenja, žalosti, morebiti še sramote, bil je mertev . . . Nikoli se mu uže dalje ne bode mogla zahvaliti, nikoli uže njegove dobrotljive roke poljubiti; — zopet je bila brez obrambe, ostavljena svojemu surovemu gospodarju. Žalostna je deklica odšla v cerkev, večnega mirú pokojniku prosit.

V cerkvi so bili ob desnej in levej strani pri vélicim altarji černo pre-gerneni stoli; nič ljudij še nij bilo, razven sluge pri vratih, ki je v višnjavej, sreberno obšitej obleki sem ter tja korakal.

„Klop, klop, klop“ odumévalo je od terdih Baričinih skornjic po praznej cerkvi. Jokajóč je pokleknola pred stransk oltar; a kmalu jo sluga za ramo prime, rekoč: „ven! ako hočeš prosjačiti, prosjači pred vrati!“

Prestrašena je Barica pogledala in hotela odgovoriti, da nij prišla prosjačit, a sluga jo je rinol k vratom, skozi ktera so baš prihajali sorodniki bogatega merliča.

Pervi je šel velik, ošaben mož, ves černo oblečen; verlo gosposki se je deržal, če tudi je o prvem bilo videti, da mu tako vedénje res nij še navadno. To je bil najbližji sorodec in prvi dédnik.

Tudi ta je mislil, da Barica prosjači; zato je iz žepa vzel terd srebernják ter ga njej ponudil.

A Barica se je za stopinjo odmeknola, in srebernják je na tla zazvéncal. „Razdéli se z drugimi,“ reče gospod, „ter pojdi na stran.“

Deklica nij razumela, kaj li hoté; a sluga pobere srebernják, in jej ga stisne v roko ter jo poríne skozi vrata.

Zakaj nij smela pri mertvaškem odru svojega dobrotnika moliti? Morebiti je bila nje molitev edina odkritoserčna, kar se jih je ta dan molilo za ubogo pokojnikovo dušo.

Žalostna je šla Barica domov. A tu je bilo zopet vse po konci. Sodin je prišel iz ječe ter od žene zahteval novcev, da bi na veselje svoje osvoboditve izpraznil nekoliko kozarcev. Ker mu nij Kosana mogla ustreči, pretepal jo je, in terl, kar mu je prišlo v roko.

„Striže,“ reče Barica objokana in verže srebernják na mizo, „moj dobrotnik je umerl, a ljudjé meni v cerkvi nijso zanj dali moliti.“

„Novci!“ zakriči Sodin, ter srebernják vzame. „Terd cvének, a ti jokaš? Kdor ima toliko novcev, bodi vesel!“ In s krohotoj je zbežal v kerčmo.

„Kde si ta novce dobila?“ vpraša Kosana?

Barica je vse od kraja povedala.

„Tebi je to res velika nesreča, ker oče te bode zdaj zopet sovražil in pretepal.“

Dan je minol.

Z večera sta dva moža Sodina prinesla domov.

„Ne ustrašite se,“ reče jeden, „vaš mož je toliko izpil, da se je naposled pod mizo zgrúzil. Nijsmo ga potlej mogli k zavesti probuditi, in zdí se mi, da je mertev.“

Srépo je Kosana gledala svojega moža, a solze nij bilo videti v nje očesu. Niti Ivanka nij jokal. Oče, kateri je vse življenje otrokom v slab izgled, kateri je sovraži in muči, ne more v njih sercih najti ljubezni. Niti sosedje se nijso žalostili, da je umerl.

Dva vinska brata sta se ponudila za verč vina pri njem bedéti. A ko sta vino popila, zaspala sta. Kaj njima do mertvega Sodina!

Po noči, ko je bilo vse tiho, prišla je Barica v sobo, ter dolgo molila, da bi se dobitljivi Bog usmilil njegove uboge duše. Krivice, katero je od njega terpela, zdaj uže nij pómnela.

VII.

Jutrodan je vprašala Barica, kaj bi počela?

„Ostani pri naju, dete,“ reče vdova Sodinova, „vsi bomo delali, da si kaj prislužimo in bédno (revno) življenje ohranimo. Pretepal nas ne bode zdaj nihče. Samo da bi se Bog usmilil mojega moža uboge duše.“

„Morebiti je v zadnjem hipu imel dobre misli,“ tolaži Barica; „na smrti je utegnil vse obžalovati, kar je v življenji pregrešil.“

„Božja volja bodi!“ reče Ivanko. „Bog je očeta k sebi poklical, naj mu bode milostiv sodnik. Mi ne moremo drugače pomagati, nego z molitvijo. Nam je zdaj skerb, tudi o sebi misliti. Jaz ménim, da zdaj utegnem več zaslužiti, ker se pomlad bliža; Barica si tudi kaj dela najde, a vi, mati, bodete doma opravljali. V tacem kotu uže ne moremo dolgo ostati, če tudi nam bode lepši stan res težko plačevati.“

„Prav govoriš, Ivanko,“ reče mati; rada pojdem iz hiže, v kateri nisem imela nič nego žalost in terpljenje.“

„Kamor pojdeteta vidva, tudi jaz pojdem z vama,“ odgovori Barica. „In če bomo kde lepši stan imeli, tudi jaz pri šveljah laže dela dobodem.“

Mej tem pogovorom pride sosedica z oznanilom, da tuj gospod išče Barice.

„Mene?“ reče Barica ter se neverjetljivo nasmehne.

„Da, in pismo ima v roci.“

„Kdo bi li meni pisal?“

Žena je prav povedala. Napis je bil Sirkovej Barbari. Deklica je razpečatila pismo in jela čitati, a mahoma zavpije ter pade na koleni.

„O Gospod, hvala ti!“ vzdahne.

Ko se zopet malo k sebi poverne, pismo vsem prečita.

„Ljubo dete!

Božja roka vodi naše poti. Ko sem te bil našel pred cerkóvnimi vrati, bila si na pol mertva. Čutil sem v sebi miloserdje ter neki notranj glas me je silil, da bi ti pomagal. Kmalu sem spoznal, da me je Bog v svojej milosti vodil, ko sem te našel.

Ti si hči Martina Sirka, hči tistega moža, kteremu sem jaz kriv nesreče in morebiti smrti.

Jaz sem Jurij Terček; bojim se, da so te učili to ime proklinjati. O, da bi ti védela, kaj sem terpel, od kar sem pehnol tvojega očeta v nesrečo; kako me je vest pekla, da sem dobrega prijatelja vergel v brezno zle stiske in tuge!

Jaz sem obogátel, zeló obogátel, a vendar sem nesrečen. Imel sem ljubeznjivo ženo, ali božjega blagoslova nij bilo nad nama. Za malo časa mi je smert vzela edino bitje, katero sem ljubil. Videl sem v tem kaznjujočo roko božjo, in terpel sem.

Često sem hotel poiskati tvojega očeta, in prositi ga oprostítve, ali znal sem stanovitni značaj tega moža, kteremu sem tolikšno krivico storil, in zato sem se ga zbal. Jel sem bolehati in slabeti. Mislil sem, veselo življenje v stolnem mestu mi zaduší nemirno vest; zato sem šel na Dunaj. Ali povsod me je preganjal spomin o prijatelji, kteremu sem bil jaz kriv nesreče. A tukaj sem tebe našel, da konči nekoliko s toboj popravim, kar sem očetu zakrivil. Le malo dnij mi je še živeti; kajti dobro čutim, kako mi kosténa roka uže terka

na vrata mojega življenja. Beléžniku je naročeno, prvi dan po mojem pokopu to pismo tebi dati. V njem sem ti zapisal eno svojih hiž ter vsako leto po 200 gld. iz moje imovine. A jeden uvèt (pogoj) ti stavim: v hudobnej Sodinovej hiži dalje ne prebívaj! Njega ubogej ženi in sinovi pomagaj, kakor ti serce veleva; a ž njim pretergaj vsako zvezo.

Ostani srečno dete mojega nesrečnega prijatelja! Oprosti mi, kar sem hudega storil tvojima roditeljema, in prosi Boga, da se usmili moje uboge duše.

Jurij Terček.

Vsi so bili gáneni, ko so slišali to pismo čitati. Na konci je Kosana dostavila: „denes je pokazal Gospod, kako dobra dela plačuje in huda kaznjuje.“

„Barica bode zdaj gosposka“ reče Ivanko, ter niti poznati nas ne bode smela, ako nas kje sreča.“

„Kako moreš to govoriti? Ali sta me vidva mislila od sebe spoditi, ko sem bila uboga in sama? In da bi jaz bila tako nehvaležna ter vaju mogla ostaviti, ker me je doletela sreča? Vidva ostaneta pri meni, ker z vama živeti mi nij prepovedal moj dobrotnik.

* * *

Minolo je dvajset let. Starica Mara je naglo za svojim gospodom šla na ón svet. Ivanko je bil slaven živopisec a Barica njegova žena. Kosana je pozabila nekdanjo žalost, ter hitro okrevala, in zdaj ziblje dva ljubeznjiva vnuka.

Milo je gledati, kadar z večera vsa družina klečé moli za pokojne roditelje, sorodnike in dobrotnike ter kadar očetovej prošnji: „Gospod jim daj večni mir in pokoj!“ odgovarjajo prijetni otročji glasovi: „in večna luč naj jim svéti.“

Kdor zdaj vidi Kosano, Ivanko in Barico, ne bi mislil, kaj so v življenji hudega prebili. Božja roka ima svoje poti, različne od potov nemirnega sveta.

Sirota Barica je bila angel, ki je otéla in osréčila dve duši, bližajoči se k pogubi.

Jež in lisica.

Z belim snegom vse je krito,
Kamor sézajo ocei;
Burja vije silovito,
In lisica v jazbi spi.

Jež mrazôten se približa,
V suktno ternovo zavít,
Pred lisico se poniža,
K njej bi rad se šél toplít.

Omečíti jo izkuša,
Terka, prosi, naj odpre,
Ker ga ona ne posluša,
Plakati na glas počné:

„Vedno tičal rad bi v kotu,
Tetka! tam bi tih sedél;
Nič bi vam ne bil na potu,
Ko bi stréšico imél!“

„Bodi si!“ lisica reče,
„A razgrájati ne smeš!“
Prime ključ, odpirat teče;
V kočo pritrepéče jež.

Meju črevlje popetáne
V klóbkó se za peč je zvil;
Tam poníglavec*) ne gane,
Kakor da bi mertev bil.

Tretji dan, četerti mine,
Jež je zopet korenják,
Stare črevlje vse odrine,
Stegne se in zverne vznák.

Vstane, berke si zavíha,
Naščetini gerbast méh,
V sklède, lonce, les udriha, —
Zaropoče sneg od stréh.

Gospodinja ga okara,
Da je to poslopje njé;
„Mólci, sitna baba stara!
Če za kaj si, plani v mé!“

Z bôdlji vánjo zasadí se,
Dreza spredaj jo in zad;
Žena brani mu zobní se,
Poženéta se do vrat.

Náglo on se ključa prime,
Ter ga čversto zavertí,
In lisico sredi zíme
Izpod strehe zapodí.

Tak je bil ta jež-možiček,
Da ga nič nij pekla vest,
Ko v lisičji se gradíček
Sílima je vrinil sést.

Zveženj**) je lisica vzela,
Dela, si ga na glavó,
In za pálico prijéla,
Šla v deveto deželó.

* * *

Vedno bila je sirota
Darežljíva nemodrót;
Nepremišljena dobrotá
Vedno sebe grize v kost.

X.

*) Potuhnenc. — **) Cula.

Bodi usmiljen ubogim živalcam.

Živkov oče je bil mizar. Uže zgodaj je pazil na dušo in telo svojega sinčka, kajti vedel je, da nepopačeno človeško serce se rado veseli ter ima sočutje, ne samo do ljudij nego še do živalij, ki so tudi stvarí božje. A bil je Živko res verl deček, bistrega uma in blazega serca. Če tudi še jako mlad, vendar je uže pomagal očetu pri mnogem delu. Oče mu je kupil vse mizarško orodje, in res je bilo veselje gledati mladega dečka, kedar je deščice žagal in prav lične mizarške stvarí izdelaval. Ker je Živko ptiče posebno ljubil, prinese mu oče necega dne mlado zébo (ščinkovca). Ta-

kój Živko ptiči naredí prekrasno kletko ter jo obesi zunaj pod okno. Kako je vesel te zale živalce! Dan za dnevom jej nosi prosá in konopelj, naliva jej čiste vode, ter jedva (komaj) čaka onega veselega trenotja, da bi mu v zahvalo zapéla lepo pésenco. Čakal je in čakal, a zeba nij hotela zapéti, kar je tako žalostilo Živka, da nij vedel kaj početi.

Necega dne pride k njemu sosedov Stanko, ki je takój poleg Živkovih bival. Perva stvar, ki mu jo Živko pokaže, bila je dakako zeba v kletki zunaj pod oknom. „Ali uže póje?“ povpraša Stanko. „„Ne še!““ Živko žalostno vzdahne. — Zdaj Stanko bolje pogleda ptico, potem se oberne k Živku in reče: „a kako hočeš, da bi pela, ker vidi!“ — „„Kaj? kako!““ vpraša Živko ter se začudi, „mislim, da vsak ptiček vidi? čemu li ima oči?““ — „Ti me ne umeješ,“ odgovori Stanko. „Ako hočeš, da ti bode zeba pela, iztekni jej oči, in potlej pazi, kako veselo . . .“

„„Joj!““ zavpije Živko ves prestrašen, „„jaz bi kaj tacega mogel storiti, da bi ptiči izteknil oči! Ne, ne, tega nikoli ne storim. Rajši hočem, da mi ostane zmirom nema a veselo skakajoč po kletki, nego li da bi gledal siroto brez očij. Béži, béži, jaz ne morem tacega storiti. Pomisli, ko bi jaz bil slep, kako uboga stvar bi bil! Ne mogel bi videti in se veseliti prelepe narave božje, niti bi mogel pogledati v jasno zvezdovíto nebó! Nobene krasne cvetíce ne bi mogel videti. Kar nič ne bi vedel, kakovšne so hiže, drevesa, travniki, polja, nič — kar nič. Oh, pomisli vendar!““ — zdaj obmolkne Živko, ne more dalje govoriti, kajti solzé mu očí zalijó in ihtèč izpregovori: „„niti svoje dobre matere in ljubega očeta ne bi mogel videti!““

„Molči,“ tolaži ga Stanko; „vsi ptičarji tako delajo, in zato sem tudi jaz tebi rekel, da —“

„„Jaz ne bodem tacega delal,““ preseka mu Živko besedo.

„Znaš li kaj?“ reče Stanko, „niti jaz nikdar nič tacega ne storim, in povem bratu, da tudi on ne sme. Ti Živko, prav govoriš; tudi meni se smilijo uboge živali.“

Zdaj je bil Živko vesel, obrisal si je solzne oči in radosten pogledal ptico, ki je brezskerbno skakala po kletki. In glej, za nekaj danj je začela zebo tako glasno peti, da je bila vsa hiža polna žvergolenja. Kedó bi zdaj mogel popisati Živkovo veselje! Malo ne ves dan je delal zunaj pod oknom in poslušal veselo zebo, ki mu tako lepo poje, da-si jej nij izteknil očij. Verhu tega mu je tudi ostala dobra vest, ki hvali vsacega, kedorkoli kaj dobrega stori ter je usmiljen ubogim živalcam.

Katarina Groser.

Zidarstvo.

Tudi zidarstvo je tako staro, kakor tesarstvo. To stoji, da so uže v najstarejših časih ljudje potrebovali kamen, katerega so potem sè zemljo lepili (vezali). Lehko se uvérimo, da zidarstvo pri najstarejših narodih, kakoršni so Egipčani (Misirci), Asirci in Babilonci, bilo je v najlepšem cvetu; tega nas učé misirske piramide in obeliski ter tudi podertine v Ninivah in Babilonu. Pod zasípom, s katerim so bile pokrite podertine mesta Niniv, našli so več poslopij, mej katerimi je bila tudi ogromna palača, ki je v njej stanoval — kakor se sodi po zidnih podobah — kralj Senaherib pred 2600 leti. Zidovi te palače so zdaj tako močni, da bi še lahko terpeli nekoliko tisoč let. V Babilonu so tudi ljudje našli zidove, za katere mislijo, da so ostanki babilonskega stolpa, ki nam je znan iz svetega pisma; a najberže so te podertine od necega hrama, ki je bil bogu Balu postavljen. Ti zidovi so ob opeki, a brazgotine jim zamazane sè zémeljsko smolo, ter človeku se zdí, kakor bi ves zid bil zlft ob enej tvári.

Sè zidarstvom sta se bavila najumételjnejša naroda: Rimljani in Gerki, ter to uže ob tistem času, v katerem sta najbolj slúla. Trajnost in moč tega zidovja nam dovolj svedočita, kakšna mojstra sta bila oménjena naroda v zidarstvu in kako umno sta zdelovala take velikanske stvarí. — 1755. l. je potres v Lisabonu najmočnejše stolpe do tal poderl, a rimskih vodováj nij mogel kar nič pokvariti. Zidovje amfiteatra v Sevili, katerega so stari Rimljani sezidali, bilo je tako močno, da ga je bilo treba sè smodníkom razstreliti, da-si je dve tisoč let stalo na burji.

A tudi naši dedje so bili možjé v zidarstvu. To nam kaže stari gradovi, katere še močne in velikanske nahajamo po domovini.

Umételnemu zidarju nij dovolj, ako zna zidati po dobljenem čerteži, strope in ognjišča narejati in presoditi, je li kamen, opeka, apno itd. za zidanje dobro ali ne, nego treba da tudi take čerteže sam zna risati in sploh vse delo sam zveršiti. Zatorej naj vsak človek, kdor hoče biti zidar, uže v mladosti skerbi, da se na svoj posel dobro pripravi; drugače bode zmirom tuj hlapec, a nikoli ne svoj gospodar, niti ne bode mogel nobenega dela sam na svojo roko prevzeti.

Zidar ne potrebuje mnogo orodja. Kládivo, žlica, gladílo, ravnalo in meter, to je vse, kar služi njegovim zdravim in močnim rokam, s katerimi si kruh služi.

Poljska junakinja.

Na svetu nij naroda, kateri bi svojo domovino bolj ljubil, kateri bi za-njo več bil žertvoval, nego li Poljaci za svojo domovino. A dvojiti se sme, ali je kateri narod tako nesrečen, kakor so baš Poljaci. — Poljaci so veja velicega

slovanskega naroda. Pred 300 leti je bilo poljsko kraljestvo najmočnejše mej vsemi slovanskimi državami; prištevali so je k največjim evropskim državam. A žal, baš v tej silnej slovanski državi je bila največja nesloga, katera je to kraljestvo čim dlje tem bolj pehala v nesrečo in propád. Bogati, prevzetni plemenitáši in veljači, katerih je bilo v Poljskej največ, niso se hoteli pokoriti ni samemu kralju; prepirali so se v zborih ter cepili v stranke tako, da niso mogli ničesa dobrega ukreniti. Zaradi tega razpóra je poljska moč vse huje pešala; a njeni sosedje so se temu radovali, posebno Ruska in Pruska. Prišlo je 1772. leto.

Zviti in lakomi pruski kralj Friderik II., ki je samo to želel, da bi razširil svoje kraljestvo, takój umeje, da je zdaj najlepša prilika, odtergati si od poljskega kraljestva dober del svetá; zato svetuje najprej avstrijskemu cesarju Jožefu II., da bi si poljsko kraljestvo razdelila. A ker Jožef na to nij hotel

pristati, oberne se Friderik potem k ruskej cesarici Katarini II., katera je pristala na delitev poljskega kraljestva. Samo ob sebi se umeje, da je zdaj tudi Jožef bil prisiljen, odobriti Friderikov nasvet, in tako so si razdelile te tri države, Pruska, Ruska in Avstrija 1773. l. mej soboj tretji del poljskega kraljestva.

Ta nesreča je Poljake nekoliko iztréžvila; jeli so premišljati, kako bi si odvzeto tretjino svoje domovine zopet mogli dobiti. — 1793. leta, ko se je namreč Ruska s Turki vojskovala, zdelo se je Poljakom, da je najlepša prilika, domovino si bolj uréditi. Postavili so neke nove zakone, s katerimi so kralju dali obilnejšo moč, da bi si tako slogo ugotovili.

A zviti Prus jim obreče, braniti jih, ako bi je kedó v tem poslu motil. Zdaj Ruska pošlje vojsko na Poljake, zahtevajoč, da priderže stare zakone. Ko Prusi to zapázijo, berzo se pridružijo Ruskej, ter namesto obetane pomoči še oni od drugi strani udarijo na Poljake.

V tej nenavadnej zadregi prime ves poljski narod za orožje. Josip Ponzatovski in slavni Tadej Košciuško se postavita vojski na čelo. A ker poljske čete niso bile dovolj boja naučene, zato jim nij bilo premoči sovražnika, ter Poljaci so zopet izgubili.

Zdaj sta si Ruska in Pruska uže drugič delili poljsko kraljestvo. Pruska ga je dobila 1000 □ milj, a Ruska nič menj nego štirikrat toliko.

Poljaci so po tej silovitej krivici bili malo ne brezupni. Opásnost (nevarnost) jim je pretfla, izgubiti še tudi ostale kosove svoje domovine. Ukrenejo, da vsak primi za orožje, kedor ga koli more nositi. Pošljejo ta razglas takój po vsej domovini, in uže prihodnje 1794. leto prosinca meseca izvolijo Košciuška za voditelja upórnikom.

Ko to zapazi sosednja Pruska in Ruska, takoj pošljeta nove vojne čete na nesrečne Poljake.

Košciuško je vendar zbral do 24000 upórnikov; ali kaj je bilo vse to na onóliko silo sovražnikov, posebno, ker je tudi Avstrija 17000 vojakov poslala na Poljake. Ob tej velikej nuji niso smeli Poljaci zamuditi ničesa, nego ukrenili so, boriti se o življenji in smerti.

Od svoje neprevelíke čete je bil Košciuško prisiljen, precèj upornikov poslati na prusko mejo, branit sovražniku v deželo. Kasneje odpravi tudi še 4000 vojakov v ón kraj Poljske, kateri je uže bil v pruskih rokah, podpirat narodnih upornikov.

Mej tem sta se dve ruski četi približevali sercu poljskega kraljestva: mestu Varšavi. Jedno teh čet je vodil poveljnik Suvarov a drugo Ferzen. Da bi se ovi dve četi ne združili, ukrene jima Košciuško íti naproti, kajti dobro je vedel, ako se pri Varšavi združita, da mesto propade in ž njim zadnji ostanki poljske svobode. Časa je bilo malo; Košciuško poročí vojvodama Sierahovskemu in Poininskemu, naj mu hitro prispešita na pomoč; a sam on sè svojo četo se odpravi na Ruse, katerim je Ferzen ukazoval. Ne daleč od mesta, Maciejovice imenovane, srečata se vojski. Poljakov je bilo malo proti ogromnej ruskej sili; zato so nesterpeljivo pričakovali pomoči od obeh omenjenih vojvod. Rusi, videč se močnejše, niso okášali, da bi Poljakom prišla pomoč, nego takój pritisnejo nanje. Košciuško je čutil, da mu je izgubiti; a znajoč hrabrinó svojih vojakov, še enkrat pokliče Boga na pomoč ter se krepko ustavi sovražniku. Trikrat se zaženó Rusi na Poljake, a vselej so je srečno odbíli. Uže so začeli Poljaci od veselja vriskati, ko Rusi četertič na-nje planejo. Kakor levi, tako hrabro so se borili Poljaci; zmaga je bila uže blizu; a pogumni Košciuško pride v najhujši boj, sovražniki ga obsujejo od vseh stranij ter zdaj garuska sablja na tla verže. Slavni junak pade raz konja, vpijoč: „Finis Poloniae,“ rekše: „konec je Poljske.“

Potem nij bilo uže niti voditelja niti vojske, da bi se uperla sovražniku. Suvarov se združi s Ferzenovimi ostanki ter sè 40000 vojaki pride baš k Varšavi. Pri Pragi, varšavskem predmestji, zbere se, kolikor je bilo v bližini razkropljenih Poljakov, da se zopet upró sovražniku ter da si otmó sveto ognjíšče; a kaj, ko je bilo vseh vkupe jedva (komaj) kakih 8000 ljudij. Tudi varšavski meščani pritekó na pomoč; a koliko so mogli neúki meščani, in to še brez orožja na toliko silo izučenih vojakov! Praga pade, ter Suvarov dá tisoč in tisoč ljudij pomoriti, mej njimi tudi onemogle starce, žene in otroke. Varšava se je zdaj prisiljena podala, in Ruska, Pruska ter Avstrija si 1795. l. uže tretjič razdelé zadnje ostanke poljskega kraljestva.

Tako je propala Poljša, nekedaj slavna mej deržavami.

Narod nikakor nij mogel pozabiti svoje stare slave in velikosti, zato se je od tega časa še često uperl, da bi se osvobodil tuje sile; a bil je vselej nadvladan.

V vseh upórih je poljski narod kazal posebno ljubezen k domovini, veliko požertvoválnost in hrabrost. Kedor koli je mogel nositi orožje, hitel je pod narodno zastavo. Vsak je pomagal, kolikor ga je bilo. Kri in blagó so Poljaci tratali, samo da bi oteli domovino.

Bilo je njih domoljublje tolikšno, da so tudi ženske v možkeje obleki hodile na vojsko ter se bojevale. Takih junakinj je v Poljskej bilo sto in sto, ki so dragovoljno prelivale kri za domovino. Tako poljsko junakinjo vam tudi kaže današnja podoba.

Najslavnejši poljski vojaci so bili ulani, rekše: kopljaníki. Poglavitno orožje jim je bilo dolgo kopje (sulica) in velika, težka sablja. A pravo znamenje poljskega vojaka je bila kapa, od zgoraj ploska ter na štiri ogle urezana, „konfederatka“ imenovana.

(Po „Beršljanu.“)

Zlata vodila modremu življenju.

(Nabral L. Jurinec.)

(Konec.)

Izberi si prijatelja izmej bogobojnih ljudj. Najdeš ga, ako si sam tudi bogobojen. Kedor se z dobrimi in modrimi ljudmi druží, sam odobrí in omodrí.

20. Ne upaj človeku, ki se Boga ne bojí, niti mu ne služi. Kedor Boga ne ljubi, ni bližnjega ne ljubi.

21. Mladina! pázi se hudobnega društva. Hudobno društvo je najhujši víher mladinskemu cvetju. Popačí in razdere naglo vse, kar je uže mnogo let rastle in zorélo.

22. Bodi zadovoljen vsega, kar ti dragi Bog pošlje. Zadovoljnost je cvetlica, katera povsod lahko cvete in nas razveseljuje.

23. Ako hočesh blagosrečen živeti, ne priličuj se tem, kateri imajo vsega dosti in kateri v obilici živé, nego druží se k ónim, kateri imajo menj nego-li ti, in katerim teče slabeye nego li tebi.

24. Bodi v vséh stvaréh pošten, ter pázi se, da si imena kako ne oskrunôbiš. Kedor sam sebe ne čestí, nij vreden, da bi ga drugi čestili.

25. Vsekdar ljubi pravico in resnico. Pravica je mati mirú, a mir je oča prave sreče, ter mati resnične svobode je dobra in mirna vest.

26. Kedar te prime stiska, ne pozabi, najpoprej se k Bogu obrniti, in pri njem iskati pomoči.

Jezikoslovne stvari.

Meju, mej. — „Meju, mej, med“ je razmérnik (Vorwort) in znáči: zwischen. Vpraša se, katera teh oblik je starejša, pravilnejša in v slovanskem jeziku splošneje rabljena? Preglédimo to stvar!

Strsl. je: meždu, namesto: medju, a to vemo, da storoslovenski „žď“ do malega vselej ustreza našemu j; primerí strsl. roždenŭ, namesto: rodjenŭ, novoslovenskej obliki: rojen, ter takój vidiš, da strsl. meždu méri na nsl. „meju,“ in to polno obliko v naših prvih pisateljih res tudi nahajamo, kakor bomo vídéli pozneje, kajti sam na e položeni príglas je kriv, da je končni u

najpervo oslabeled v polglasnik (ü) ter potlej ves odpadel. — *Bolgarski* je: me^jju, nekateri pišó: meⁱju (čitaj bratov Miladinovcev predgovor k bolgarskim národnim pesnim), da zatorej v tej besedi nekako nepravilno vidimo *j* ter njegove nastopke, kajti ináče bolgarščina *dj* navadno po staroslovenskej rabi topí v *žd*, zaradi česar bi se tudi tukaj bilo nádejati oblike: me^ždu; a pri glagolih IV. verste v terpeljivem deležniku (Leideform) minólega časa ne topí glasov, nego končni *i* od debla odméta: pozlaten (vergoldet) — *Serbski*: me^đu, kakor: ro^den, namesto: rodjen; (đ je samo jeden, stopljen glas, izrékan nekako tako, kakor *džj*: rodžjen). — *Hrvatski* in *hrvatsko-slovenski*: me^đju, me^đj (čitaj: me^đzju, me^đžj), me^j, me^d. — *Ruski*: me^ždu, me^{ži}; obema oblikama je svedok Dalí v slovarji in Rybnikov v narodnih pesnih, in ker to naréčje v terpeljivem deležniku minólega časa pri glagolih IV. verste: *dj* navadno topí v *ž*, ter samo pri nekaterih namesto *ž* po staroslovenskem običaji stavi *žd*, vidimo, da je me^ždu staroslovenska, a me^{ži} prava ruska, po naše skrajšana oblika. — *Česki*: me^{zi}, kar zopet ustreza strsl. obliki: me^ždu, ker v tem narečji staroslovenskemu *žd* ugája *z*: rozen, strsl. ro^ždenü, nsl. rojen, ter v češčini za prvotno-nebnim glasom (*št* in *žd* sta nébnika) tudi ináče stoji *i* namesto *u*, obtorej: me^{zi} namesto: me^{zu}, kakor: *cizí* (der Fremde) namesto: *cuzí*, kar je strsl. št^už^dij. — *Poljski*: mie^zdy, mi^ędy; enako je tudi: wodz^ony, kar meri na strsl. obliko: vo^ždeny, nsl. v^ojeni, namesto: vodjeni, od glagola voditi. — *Gorénje-serbski*: mje^zy, *dolenje-serbski*: mazy, ter obema teh narečij tudi ináče za strsl. *žd* navadno rabi *z*.

Jasno vidimo, da vsa slovanska narečja — razven Hrvatov in nas — imajo samo od *dj* po svoje prenarejen glas, kakoršen za soobliko rabi tudi nam s Hrvati vred. — Zdaj povédite, kaj je obče slovanski?

Ako se ozremo v sosedne jezike, nahajamo: sanskrit. madhjas, gerški: μέσος (nam. μέθιος), lat.: medius, gotski: midjis, vlaški: mezzo (nam. medjo), španski: medio, portug.: mejo, Miklošič v staroslov. slovarji 365, Diez I. 277. — Več nego dovolj je dokazano, da je oblika *z* glasom *i* (*j*) ali *z* nastopki tega glasú (po naše: meju, mej) starejša, pravilnejša in v slovanskem jeziku splošneje rabljena.

Še se vpraša: katera oblika je starejša v novoslovenskej knjigi, osobito kranjskim pisateljem? — Poglédimo!

Trubar piše: meju, mej, v mej; Krel: mej; Dalmatin: mej; Bohorič: mej; Megiser: mej; Hren (Krön): mej; Habelić (hrvatsko-slovenski): me^đj, (reci: me^đžj); Schönleben: mej; Kastelec (Matija): v mej; oča Hipolit (v slovarji): v mej; brezímeni slovar iz dolenjskega kapucinskega samostana: mej; Alasija: v mej; oča Basar: mej; oča Marko: mej, me^d; Vodnik (v slovnici, pesnih in Novicah): mej, me^d; Kopitar v slovnici: mej, me^d; Ravnikar: mej, me^d; še v Koseskem se čita: me^đju namesto pravilno-slovenske oblike: meju. V Kopitarjevej slovnici na dolzem listu, ki ima raznodoba evangelija ob usmiljenem Samarijanu, obliko „me^d“ prvič nahajamo 1741. leta; poprej vlada sam „mej,“ ki se je tékar (še le) po Ravnikarjevem*) času malo ne ves bil umeknil iz knjige; a v novejših letih je zopet krepko jel gibati. V živem govoru tudi še rabi Notranjecem in Dolenjcem, katerim se časi pokvári v obliko

*) Izdal je zgodbe sv. pisma 1815., 1816. in 1817. leta.

„muj“: muj mášna žaba, rekše mej mašama ujeta ter na solnci posušena žaba, s katero se vražljive babice kadé, kadar jih glava boli.

Baš, bašti (zopet). — Predzadnji „Vertec“ je pisal, da nekaterim Dolenjcem stara, čisto slovanska besedica „baš“ rabi še zdaj, izrekavana: „boš, bašt“ — natančneje bi se bilo povedalo: izrekavana: „boš, bošt.“ — Da ta besedica še živi, nij čudo, kajti v družem desetoletji našega veka Matej Ravnikar, o katerem dr. Miklošič v berilu za 8. gimn. razred priča, da „je bilo vse, kar je napisal, prav po domače — čista pšenica brez ljuljke,“ ta Ravnikar v „zgodbah sv. pisma“ vse tako, kakor Dolenjci še zdaj, upotrebljava „boš“ in „bošt.“ Pregledali smo v to namero samo oba perva zvezka teh zgodeb. Tamkaj čitaš: a) „boš:“ v' Boga bi bili zdaj mogli (Izraelci) zavupati . . . , pa boš! hudovati spet se začnejo nad Mozesam I. 101, pa boš! tudi lepi Samvelov izgled ni pobolšal Heljovih sinov I. 142, kerstiti se, preroka poslušati, se h' Kristusovému prihodu perpravlati, boš! de bi jim (judovskim svečenikom, videvšim Ivana kerstnika) kaj tega na misel peršlo II. 91, Natanael . . . je rekel: boš! že bo iz Nacareta kaj prida hodilo II. 97, svoje kraljéve besede v' pričo celiga omizja zavreči se (Herod) sramuje, — pa svoj kraljév plajš z' kervjo (Ivana kerstnika) ognusiti, . . . de je to še gerši, boš! de bi kaj tega pomislil II. 228. — Kako li more kdo še vprašati, kje na Slovenskem se sliši turški (!) „baš?“ Ali nijsmo uže dokazali, da ga je tudi kar po ljubljanskih ulicah slišati? — b) „bošt:“ bošt je vesel mogel biti Abraham (wohl musste sich Abraham freuen) I. 26, bošt je (Marija) rada in pridno sveto pismo brala? Bošt je svojo pergodbo ob samotni hoji čez gore premišlovala, bošt jo prevdarila na vse platí? Bošt nebeške nje misli, bošt čisto je moglo nje serce biti II. 15, ljubi otroci! bošt ga je bilo stariga beloglavčika (Simeona) lepo viditi, ko je Jezusa na roče vzel II. 35, bošt ga je (dvanajstoletnega Jezusa) perzdigovalo, ko je vidil, de se vse ceste od ljudi tárejo! Bošt mu je serce vtripalo, ko je sveto mesto . . . od déleč vgladal II. 54, bošt je starišam (Jezusa izgubivšim) pergrélo! Bošt jih je bila skerb II. 55 itd. itd. — „Boš“ in „bošt“ nahajamo tudi v šolskih knjigah te dobe, na pr. v nemško-slovenskem berilu, imenovanem „Kleine Erzählungen (Male povesti)“ z 1816. leta: je pa tistikrat (Jakec) préd dobil, kar je imeti hotel? Boš! prav za to, ker tako pertiskaš, so mati djali, ne boš dobil 39, djali so (mati): kadar bo (Pankracij) večí, bo že bol pameten. Boš de! tako se je napčnosti od maliga pervájal 83, mislila je (Lénička): bošt bi bilo dobro, ko bi tudi jez znala 71. — V besedici „bòšt“ (polnéje: „bošt“) je o namesto a slišati zaradi ostrega príglasa, kakor izrekamo tudi: pròv, zdròv, vertoglòv nam.: pràv, zdràv itd.; besedice „boš“ narod uže ne umeje, krivo sodèč, da ima kóren v glagolu „biti“ (sein), kakor sem poprej tudi jaz mislil.

Popravek. V zadnjem „Verteci“ na 83. str. v 16. versti od zgoraj doli čitaj: hyzů nam. hyžů.

Razne stvari.

Drobtine.

(Gozd) je kos zemljišča, na katerem rastó drevesa, germovje in druge rastline v velicem številu. Gozd je ve-

lik ali majhen, svitel ali temen, bregovít, gorat ali raven. V gozdu rastó jelke, hrastje, bukve, breze, smreke, jelše, germovje, robidovje, zelijšča, gobe,

jagode, cvetice in mah. V gozdu živé jeleni, serne, lisice, zajci, dehurji in veverice. Tu si narejajo gnejzda: kos, drozeg, sinica, divji golob, krokar in druge ptice. Gozd nam daje derva v kurjavo, les v stavbe in druga tesarska dela; daje nam tudi steljo, žir in želod.

(Dvoživke.) Guščer (martinček) ima rudečo, merzlo kri. Nekateri guščerji živé na suhem, drugi zopet na suhem in v vodi; zato je imenujemo dvoživke, ker živé na dveh krajih. K dvoživkam štejemo žabe, kače, želve, krokodile in druge. Največ je takih dvoživk, ki lazijo ali skačejo. Dihajo s pljuči in skergami.

(Ptice.) Kura ima s perjem pokrito telo in rudečo, gorke kri. Diha (sôpe) s pljuči. Nese jajca, iz katerih se mladiči izvalé; ima kljun, dve peroti in dve nogi. Kura je ptica. — K pticam se štejejo: orel, sterka (čaplja), krokar, skorjanec, zeba (ščinkovec), lastovica, golob, lobod, gos, raca in druge.

Kratkočasnice.

* V nekej družbi so se razgovarjali o zvezdoglejih ter se zelo čudili, da zvezdoglejce z veliko natančnostjo uže naprej povedó, kedaj solnce in mesec merknetá. „To nij nič čudnega,“ reče neki mlad človek, „zvezdoglejce lahko uganejo to, kar v vsakej pratiki stoji zapisano.“

* Neki tat pride v drugem nadstropji v izbo; ker nikogar ne čuti, pobere oblačila, kolikor jih najde ter je nese pri lepem belem dnevi prav prederzno doli po stopnicah. V prvem nadstropji ga sreča neki gospod ter ga vpraša: „kam neseš ta oblačila?“ — „So mi je dali,“ reče tat, „da je iščeta in malo popravim.“ — „Bodi tako dober“ reče gospod, „vzemi še mojo suknjo in iščetaj mi jo.“ — „Od serca rad“ odgovori tat, vzame suknjo ter hitro odide.

* V nekem mestu na Francoskem je županu ušel lep kanarček iz kletke. „Takój zaprite mestna vrata, da mi ptiček vsaj iz mesta ne uide,“ zapové župan svojim služabnikom, ki so se debelo v pest smejali.

Odgonetke ugane in rešitev računске naloge v 5. listu „Vertca“.

Odgonetke ugane: 1. Nič ne bi iznesla, ker petelini ne nesó; 2. Senca; 3. Tisti, ki pred ogledalom stoji. 4. Solnce.

Rešitev računске naloge:
Oče je 48, sin 16 let star.

To nalogo so prav rešili: Gg. Fr. Ferk pri sv. Jakobu v slov. gor.; Adolf Pracni v Staremtergu p. Loža; Jos. Srebernič, učit. v Čepovanu; B. Poniž v Ajdovščini; Alojzi Škoda iz Zaplaza; J. Čadež in A. Likozar, dijaka v Kranji; Ign. Tomšič, uč. na Verhniki; Jos. Rustija, učenec v Idriji; Fr. Poderžaj, uč. v Laščah. — Amalija Martelanec, učenka v Barkoli; Žibertova Katra in Ančnikova Micika v Spodnjeji Šiški.

Vabilo na naročbo.

S prihodnjim mesecem se začne drugo polletje; zato je uljudno prosimo vse naše dose-danje čast. gg. naročnike, katerim je s tem listom polletno naročilo poteklo, da nam naročnino za II. polletje prej ko mogoče pošljejo, da more „Vertec“ tudi v prihodnje redno izhajati. Želimo tudi, da bi se še mnogo novih naročnikov nabralo, katerim še z vsemi dosedanjimi listi lahko postrežemo. Čim več naročnikov se nabere, tem lepši hode tudi „Vertec.“

Polletne naročnine s poštnino vred je **1 gld. 30 kr.**, brez pošte **1 gld. 20 kr.**

Onim gg. naročnikom, ki nam letos še nijso nič naročnine poslali, primorani smo s prihodnjim mesecem list obustaviti, ako nam zaostale naročnine do konca tekočega meseca ne pošljejo.

Prijatelji slovenske mladosti! podpirajte edini list, katerega ima naša dobra, nadepolna slovenska mladina.

Uredništvo.

(Špitalske ulice hž.-št. 273.)

Denašnjemu listu je pridejana muzikalna priloga.

Izdatelj, založnik in urednik Ivan Tomšič — Tisk Egerjev v Ljubljani.